

**Presidential Communications Operations Office
Presidential News Desk**

**TALK TO THE PEOPLE OF
PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE
ON CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19)
(PART II OF MAY 17 TALK TO THE PEOPLE)
[Aired on May 18, 2021]**

PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE: Good evening, my countrymen. Patuloy pa rin tayo ng discussion it's not because it is a commodity that is hot but it is rather the pandemic is getting hotter and it's getting to be dangerous also because maraming variants naglabas ngayon: India, UK, Africa. And 'pag nag-mutate ito, nag-iba ang anyo, we will have a problem now with discovering new vaccines. And we do not have a guarantee that the vaccines will be forthcoming on time na walang maraming mamamatay.

And if it is more --- a serious mutant, the variant, we will just have to prepare for the worst. That is why 'yong binili ninyo, Secretary Galvez, 'yong preparations ninyo tama 'yon maski nagsobra-sobra because there is no way of knowing whether or not a new variant of the COVID-19 will come up. So okay 'yong ating preparasyon. We continue to prepare and we calibrate our preparedness in accordance with each propagation. Kung medyo palapit nang palapit na at marami nang tinatamaan, then we will go full blast in making everything operational.

I would not --- I would be happy if you continue to build the infrastructure of our COVID system, COVID-19 fight system, because for as long as the COVID-19 is here and it will take a lot of time before it finally disappear, if at all, and with the advent of a new variants, it is good to prepare for a more serious attack.

Sa --- in many countries, in Taiwan nag-lockdown na sila. They were the first to graduate from the COVID-19. Akala nila wala na, wala ng mask. But it only would take one contaminated human being na makapasok doon to altogether again propagate the transmission. So iyan ang ating bantayan.

And I'm sure that with our experience and ang kuwan na lang natin ang hindrance is really how much we can spare but we --- wala itong limit pagka tao na eh. I said, baka magkatotoo sabi ko ipagbili ko talaga 'yong mga propiedad ng gobyerno kasi pawala nang pawala na 'yong pera. We have spent maybe mag-abot lahat- lahat diyan at the --- on the final counting, mga almost a trillion, and there's no, I said, an end in sight na matapos ito or the new variants will take over.

We must prepare and wala naman akong problema. I know that Secretary Galvez is there, on hand siya, and Secretary Duque also on the other matters sa health issues, siya na ang bahala.

So I'd start with him. Secretary Duque, would you --- you have the slides so that we can --- ?

DOH SECRETARY FRANCISCO DUQUE III: Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Can I have my --- ?

SEC. DUQUE: Can we have our first slide, please? Magandang gabi po, Ginoong Pangulo, at sa akin pong mga kapwa kalihim sa inyo pong Gabinete.

Sa ngalan po ng Inter-Agency Task Force and DOH, ako po ay magbabahagi sa inyo ng maikling ulat ukol po sa ating COVID-19 national situation and mga iba pa pong mga issues pangkalusugan.

Ito po ang unang slide, simulan namin ang aming ulat sa status po ng Philippine General Hospital, isa sa atin pong COVID-referral hospitals. At kasalukuyan po pinaiimbestigahan natin ang naging sanhi ng sunog sa ikatlong palapag ng nasabing ospital.

Sa kabutihang palad, Mr. President, wala namang naiulat na namatay dahil po sa sunog, naibalik rin ang kuryente at naihatid ang mga nakuhang food donations sa mga pasyente. Para naman po sa ating mga naibigay na suporta, iba't ibang mga suporta, nakapagpababa tayo ng mga ilang halaga ng atin pong mga personal protective equipment, 'yong KN95 masks, isolation gowns, at iba pa rin. Tumulong rin po tayo sa paglilipat ng mga non-COVID patients sa anim na government hospitals. Sinalo po ng Tondo Medical Center, Rizal Medical Center, National Kidney and Transplant Institute, ang Amang Rodriguez Memorial Medical Center, and East Avenue Medical Center.

Sa kasalukuyan po, walo sa 11 na pasyente ang nailipat at kami rin po ay nakikipag-ugnayan sa mga National Capital Region hospitals upang mai-refer pa rin ang mga natitirang tatlong pasyente. At patuloy nating binabantayan ang sitwasyon on the ground at patuloy natin titiyakin ang pagkakaroon po ng kinakailangan at patuloy na suporta ng PGH.

Ang pangalawa pong bahagi ng aking ulat ay ang atin pong case summary. [Next slide, please. Next two slides. Sige na paki --- 'yan. Okay.]

Ngayon pong ika-17 o 17 ng Mayo 2021, mayroon po tayong nadagdag na 5,700 --- 5,979 na bagong kaso at sa naidagdag na ito ay 1,318 ay mula po sa National Capital Region. Ito po ay bumaba na ang kanya pong porsyento ng mga kaso naiambag doon sa national caseload, nasa 32 percent po.

Ang 1,231 naman po mula sa Region IV-A at 708 naman po sa Region III, at ang pangkalahatan naman sa mga natitirang rehiyon ay 2,722 cases. Para naman po sa ating mga aktibong kaso, 'yong nandito po sa bandang kaliwa, ang bilang ngayong ika-17 ng Mayo ay nasa 54,235 ang katumbas po nito ay apat na porsyento o 4.72 percent ng atin pong kabuuang bilang ng kaso. So ito na po ang halos pinakamababa na bilang at porsyento ng atin pong mga active cases.

Sa kabilang dako naman, ang atin pong recoveries ay umabot na sa 1,076,428 at ang atin pong recovery rate ay nasa 93.61 percent. Habang ang bilang ng mga namatay naman o pumanaw ay nasa 19,262, at ang atin pong case fatality rate ay nananatili po sa 1.68 percent.

[Next slide, please.]

Nito pong nakaraang linggo, bumaba pa lalo ang atin pong two-week growth rate ng ating bansa, from -24 percent ay mula po ito sa -22 percent. Habang ang atin naman pong ADAR ay bumaba sa 5.95 per 100 --- 5.95 cases per 100,000 population. At nananatiling nasa moderate risk naman ang NCR kung saan -46 percent na from

-39 percent ang kanilang two-week growth rate. Ibig pong sabihin nito bumabagal na po ang pagdagdag o ang paglaki ng kaso at ang two-week growth rate at ang 13.44 naman ang ating ADAR mula po sa 24.9 cases per 100,000 population.

[Next slide.]

Kung titingnan naman natin po ang usual epidemic curve natin malinaw po rito makikita natin lalong bumababa ang mga kaso sa NCR. Iyon pong kulay blue ay ang representasyon po nito ay ang NCR at Region III iyon namang dilaw na nakikita po sa bandang ilalim. At mas mabagal naman din ang pagbaba ng atin pong mga kaso sa Region IV-A, iyon pong kulay na aqua blue doon ang kumakatawan po sa Region IV-A.

[Next slide.]

Nitong nakaraan linggo po, nakapagtala na lamang tayo ng 5,886 na kaso on the average. At sa atin pong pagsisikap na mapababa ang mga kaso sa pre-surge levels o 1,700 na kaso kada araw, kinakailangan natin ipagpatuloy ang mga sumusunod:

Una po, ang pagpapatupad ng localized lockdowns. Ngayon bumalik na tayo sa GCQ or generalized community quarantine, kinakailangan muling ipatupad ng mga lokal na pamahalaan ang granular or localized lockdowns upang mapigilan na ang pagkalat ng mga kaso simula pa lamang sa ating mga barangay. Nananawagan po kami sa DILG upang palakasin ang pagpapatupad ng atin pong Operation Listo.

Pangalawa pong atin pong mensahe ay ang pagsunod sa minimum public health standards. Ngayong tumataas na ang mobility ng ating mga kababayan kasabay ng atin pong mga pagluluwag, dapat mas maging strikto ang pagpapatupad ng ating minimum public health standards ng mga lokal na pamahalaan, workplaces, at mga commercial establishments.

Nananawagan din po kami sa DILG, sa DTI at DOLE upang mapanatili natin ang ating nasimulan noong ECQ at MECQ.

[Next slide, please.]

Habang bumubuti ang lagay ng NCR Plus, nakakakita naman po tayo nang pagtaas ng sampung rehiyon sa Visayas and Mindanao. Namely, ito po ang Regions IX, VI, IV-B, CARAGA, X, XII, V, XI, VIII, at saka po ang BARMM.

Tulad nang nabanggit, kinakailangan nang mabilis na pagpapatupad ng localized lockdowns upang mabilis natin napupuksa ang pagkalat ng mga kaso sa mga barangay.

[Next slide, please.]

Patuloy na bumubuti ang lagay ng atin naman pong healthcare utilization rate nationwide. Dito po sa slide na ito makikita mula sa seven percentage points na iniulat namin noong nakaraang linggo, walong percentage points na ang ibinaba ng ating HCUR mula sa peak na naiulat natin noong April 13 to 15, 'yan po 54 percent ang utilization --- overall utilization rate natin ng Pilipinas.

At ngayon pong May 16 ay nasa 46 percent. So bumaba po ang utilization rate by eight percentage points. So ganoon po para sa lahat po, sa COVID ward beds ganoon din po, isolation beds, ICU beds, at mechanical ventilators.

Patuloy na po, Mr. President, na bumababa ang atin pong utilization rate dahil po sa dalawang kadahilanan. Una po, ay bumababa po ang atin mga kaso. At pangalawa, napapalawig po natin at nadadagdagan ang atin pong healthcare --- health systems capacity.

Dumadagdag ang mga kama, ang isolation COVID ward beds, ICU beds, at mechanical ventilators. Ito pong sa susunod na slide...

[Next slide, please.]

Gayundin, bumaba ang healthcare utilization rate ng NCR naman. At mula sa 17 percent na ibinaba last week, bumaba na po sa 23 percent ang HCUR ng nasabing rehiyon kumpara po sa peak day estimate.

Base po sa datos, ang NCR ICU utilization rate ay nasa low risk na lamang at ito po ay nasa 56 percent as of May 16 this year. So malaking bagay po ito.

Ang ICU natin ay --- sa kabilang dako naman po, nasa high to critical risk ang ICU utilization ng Laguna at Rizal. At kasalukuyan itong tinutugunan ng atin pong One COVID Referral Center upang madagdagan ang bilang ng mga ICU beds sa mga nasabing lalawigan.

Dito po, Mr. President, kung makikita natin 'yong ICU beds, napakamahalaga po itong bahagi na ito ng pangkalahatang health systems capacity po natin. Lalo na dito po sa NCR makikita natin sa peak, April 7 to 16, ay 88 percent ang nasa critical risk classification po tayo about three --- three weeks ago.

Nagyon po ay bumaba na tayo, as of May 16, 56 percent na lang po ang atin ICU bed utilization, down by a substantial 32 percent percentage --- 32 percentage points. Kaya maigi po na dapat ipagpatuloy natin ang pagpapalawig ng atin pong mga iba't ibang kapasidad.

[Next slide.]

Gaya ng atin pong epidemic curve, patuloy na bumababa ang naitatalang namamatay o pumapanaw. Kumpara noong Abril na nakapagtala tayo ng 81 deaths per day on the average na

nakahigit pa sa naitalang mga pumanaw noong nakaraang taon noong tayo ay nagkaroon din po ng surge noong Agosto, bumaba tayo at 78 deaths per day.

Iyan po makikita natin pababa na rin po ‘yong bilang po ng mga pumanaw at ito po ay nasunod sa pagbaba din ng atin pong caseload o bilang ng mga kaso sa Pilipinas at sa mga iba’t ibang rehiyon.

[Next slide, please.]

Sa pagpapaigting ng atin pong responde o pagtugon kontra COVID-19, nagkaroon din po tayo ng mga progresibong pagkilos upang tiyaking ligtas ang pagsalubong at pagtatapos ng Eid’l Fitr. At nagpalabas po ang DOH ng mga iba’t ibang advisories upang ipaalala ang mahigpit na pagsunod sa atin pong minimum public health standards para maiwasan ang pagkalat ng COVID sa kabila ng obserbasyon ng napakamahalaga, napakaimportanteng tradisyon po ng atin pong mga kapatid na Muslim.

Kakabit nang pagsunod sa public health standards, patuloy din ang maingat at malawakang pagbabahagi ng COVID-19 vaccines sa buong bansa. As of May 16, nakapag-administer na po tayo ng higit na tatlong milyon doses ng bakuna sa buong bansa. Ang mga bakunang ginamit ay mula sa Pfizer BioNTech, Sinovac, Gamaleya, AstraZeneca na mayroon pong emergency use authorization mula sa FDA at rekomendasyon mula sa ating mga independent expert panels.

Kaya patuloy ang DOH kasama ang iba’t ibang ahensya at organisasyon na mas pabilisin at palawakin pa ang pambansang pagbabakuna upang mabigyan ng karagdagang proteksyon ang lahat mula po sa COVID-19.

Mamaya po ibibigay po ni Kalihim Charlie Galvez ang mas detalyadong updates sa atin pong vaccine rollout program.

[Next slide, please.]

Sa kabuuan po, Mr. President, patuloy na bumubuti ang lagay ng NCR Plus. Sa kabilang banda, hinihikayat natin ang mga LGUs sa Visayas and Mindanao na mahigpit na magpatupad ng kanilang granular or localized lockdowns upang mapuksa ang natitirang o nakikitang pagtaas ng mga kaso dito sa nga naturang lugar.

Pangalawa po, hinihikayat din natin ang mga ospital sa Laguna at Rizal na i-convert ang kanilang mga isolation rooms into intensive care units upang magkaroon ng sapat na kapasidad para sa ating severe and critical patients. Kinakailangan po gawin ang lahat para masalba ang buhay ng atin pong mga pasyente na nagiging severe o critical COVID cases; at ito po, tulad ng ginawa ng ibang DOH hospitals sa NCR noong peak ng atin pong surge or spike.

Pangatlo po, kami rin ay makikipagtulungan sa DILG, sa DTI, at DOLE upang ipagpatuloy ang striktong pagpapatupad ng atin pong minimum public health standards at kasabay ng ating pagluluwag ng mga quarantine restrictions.

At panghuli naman po, amin din naman mas paiigtingin ang koordinasyon sa atin pong task group on returning overseas Filipinos upang masigurado ang pagpapatupad ng mandatory 14-day quarantine lalo na ngayon pong nakapagtala tayo ng kaso sa ibabaw ng atin pong UK variant B.1.1.7 at ang atin pong South African variant na B.1.351. Ngayon po, mayroon na tayong natuklasan na B 1.617.2 variant na nanggaling po sa bansang India.

So, Mr. President, dito na lang po ako magtatapos at handa na po akong sumagot po sa inyo pong mga katanungan.

Maraming salamat po, Mr. President.

PRESIDENT DUTERTE: Sir, may request lang ako. Hindi naman --- hindi ako nagbibiro pero just to para hindi ako ma-off guard sa --- huwag mo na lang gamitin 'yang "Ginoong Presidente" sir kasi 'yang ginoo sa amin Diyos sa Bisaya, pati 'yong "Mahal na Presidente." Eh alam naman nila nagmamahalan tayo dito kaya tayo nagsama-sama because we love our country and that is really the focal point of what we are here for. May isa pang bisa --- Tagalog na "ginoong" tapos 'yong "mahal." Ano lang na, sir, "President" na lang diretso.

Pati minsan si Secretary Galvez 'yan siya ang naggagamit ng "mahal." Eh taken na na we all --- we love each other and all of us in this country. So 'yong "ginoo" ang mga Bisaya --- totoo, sir -- - ang mga Bisaya diyan sa probinsiya, hindi man nila alam kung anong ginoo. Sabi bakit naman tinatawag na ginoo ito? Kailan pa ba ito na --- naging Diyos itong y*** na itong Duterte na 'to? So "Presidente" na lang diretso or "Mayor." I'm most comfortable with the appellation mayor. Mas maganda sa tainga ko.

We will now hear next si Secretary Galvez.

NTF COVID-19 CHIEF IMPLEMENTER AND VACCINE CZAR CARLITO GALVEZ JR.: Mr. President, Mayor; sa atin pong Executive Secretary, sir Bingbong Medialdea; SBG - Senator Bong Go; my fellow Cabinet members, magandang gabi po sa inyong lahat.

Sir, sa ngayon po maganda pa rin po 'yong mga balita po natin dahil 'yong atin pong ano 'yong ating pagbabakuna napakataas na po ngayon, 3 million. Iyong projection po natin magkakaroon po tayo ng 2 million this coming May which I believe kayang-kaya po natin 'yong 2 million this May kasi 'yong unang ano po natin, parang nagbe-break in pa po tayo na parang sasakyan. Noong March, umabot po tayo ng 40 days bago tayo maka-isang milyon.

Then ganoon din po 'yong ano 'yong April na 1 million ng 30 days. Ngayon nakuha po natin ang 1 million na 17 days. At nakita po natin na 'yong ating volumes dumating lang po noong ano, noong May 7. So ang amin pong nakita ngayon from 30,000 per day, naka-breach na po tayo ng 120,000 jabs a day, 120,529 noong May 15.

Kung titingnan po natin, Sabado pa po ito, Mr. President, Mayor. Ibig sabihin, may possibility na talagang tataas pa kasi kumbaga sa ano po, naka-segunda pa lang po tayo, wala pa po tayong naka-tercera or cuarta.

So sa ngayon po, mayroon na po tayong total na 7,779,000 na total vaccine at naka-deploy na po sa lahat ng mga vaccination sites ‘yong 7 thou --- 7,149, 020. Ang atin pong total na vaccination sites po ngayon ay 3,784 at ang target population po natin na dapat mabakunahan from A1 to A3 is 16,424, 963.

Nakita po natin na --- ito po ang nakita nating isang malaking problema na ‘yong A2 at saka A3 natin may mga iba may mga resistant po, Mr. President. Kaya po talagang kailangang-kailangan po natin na talagang mapangaralan po natin ang ating mga A2, ‘yong mga seniors at saka po ‘yong may mga comorbidities na talagang magbakuna po sila kasi pagka po nabakunahan po natin ‘yong A1, A2 at saka A3, ‘yon na po ang tinatawag nating containment. Na-contain na natin ‘yong hospitalization, na-contain na rin po natin ‘yong contamination sa mga vulnerable person.

Kasi po ito po very strategic po ‘to, very significant pagka nakuha natin kaagad ‘yong population na 16 million ng A1 to A3, malaki po ang pag-asa po natin na hindi na po tayo magkakaroon ng tinatawag nating lockdown kasi kayang-kaya na po ng hospital natin at kayang-kaya na po nating i-manage ‘yong ating ano, ating pandemic.

[Next slide, please.]

Sir, titingnan po natin na umaangat na naman po ang ating numero. At nakikita po natin na within the week, ‘yon po ang target namin na maungusan ulit natin ang Singapore kasi nakikita natin mataas na ang volume natin at kayang-kaya po natin 137 lang po ang kanyang pagitan.

[Next slide, please.]

Sir, sa incoming ano po natin, ang definite pa po na darating is ‘yong Sinovac na 500,000. Then ngayon po nagaplano na po kami sa Pfizer kasi ang Pfizer po gusto po diretso po doon sa LGU.

Ngayon, ang gagawin po natin mayroon po tayong in-allocate sa Cebu na 200,000 doses. From Belgium, diretso na po ng Cebu; from Belgium, diretso na po ng Davao para po wala silang --- wala siyang ano double handling.

Ngayon nag --- lahat po ng ano, ng taga-NCR at saka po ‘yong anim na provinces nagpupulong-pulong po ngayon kasi ang balak po namin ang warehouse po kaagad, diretso po sa warehouse ng LGU. Kaya po’y nananawagan po kami sa LGU na kailangan mayroon silang talagang professional na mga third-party provider para ang mangyayari po ‘yong sa cold chain lalo na ‘yang Pfizer --- kasi ang Pfizer po nakita ko po talaga, Mr. Mayor, talagang ano ho, talagang napakahirap palang i-handle. Kaunting mali lang, talagang magkakaroon tayo ng wastage.

So pati po ‘yong paggamit ng syringe talaga pong makukuha natin ‘yong from five doses to six doses. Kaya kailangan talaga may mga professional handler po tayo ngayon, Mr. President.

PRESIDENT DUTERTE: Sir, if I may, just to butt in, wala akong problema ‘yang diretso sa local governments.

Ang problema ko is ‘yong handling, sir, pati ‘yong di... There is --- there’s always the time --- time of the essence so there is a --- there has to be a time frame for that for everything from handling to the transfer.

Sir, I would insist that the DILG would be part of the supervisory team kasi gusto kong malaman rin ni Secretary Año if everything is done according to what has been planned.

So pag-aralan anong plano dito and they can point out if there is a lack of whatever in the handling and ano ‘yong ano, sir, ‘yong... The observance of all rules that would ensure the integrity of the vaccines. So it would be a also the obligation of DILG to o --- not that oversee but just to be there as a parang magsu-supervise, sir, para tingnan lang nila kung anong --- walang pagkukulang so that it will be reported immediately.

You know, from the DILG, madali kasi sila. They go to the police, the police can --- radyo-radyo lang ‘yan, sir, and immediately we would know what is wrong and what is maybe inadequate so we can always sound the alarm on time.

Yes, sir. Go ahead, sir. Salamat.

SEC. GALVEZ: Sir, ganoon po ang gagawin po natin, sir, magkatulong po ‘yong regional na DOH po, sir, at saka regional na DILG. Kaya po noong nalaman po namin na ganoon po ang gagawin ng ano, ng DHL at saka ng Pfizer at saka ng UNICEF na direktso na po sa ano sa mga major island.

Kasi importante po, sir, kasi kung dadalhin po kasi po lahat dito ‘yong ano ‘yong vaccine nasa shipper box, ano po magdo-double handling na, dadalhin na naman po ulit doon sa Davao at saka po doon sa Cebu. Kaya po ang gusto po nila instead na ano dadaan pa dito sa Manila, direktso na po doon sa ano sa Cebu at saka sa Davao. Separate po na flight po ‘yon, Mr. President. So ang parcel po ihahati-hati na po based doon sa distribution list na sinubmit (submit) po ng DOH-NVOC. So ‘yon po ang pinaplano po natin.

At saka may na --- sa ano po sa National Vaccination Operation Center, sa war room po namin, mayroon po talagang naka ano nakatutok na ano ‘yong sa handling ng ano ng ano po ng ating mga bakuna kasi po ‘yan po talaga kailangan po mayroong tinatawag tayo pong “cold chain solution.”

Iyong cold chain solution po na ‘yon dapat po hindi po ma-break ang chain, na ‘yong -80 hindi po ma-break na ‘yong chain niya na pag-handle hanggang sa bakunahan, ‘yong kanyang temperature is -80 po.

PRESIDENT DUTERTE: Yes, sir, and I would like to impose this duty also to the DILG. Secretary Año can use the police or whatever as long as there’s always a third person or a second guy to see to it that itong chain of events must be followed and there must be no --- there has to be no faltering because I said it will affect the integrity of the --- iyon lang, sir.

SEC. GALVEZ: Sir, iyon po ang gagawin po namin. We will ano --- we will obey your ano 'yong instructions that DILG, together with DOH, will ano will really supervise through the LGU and through ano through the regional DILG and DOH ano po --- DOH regional CHD po natin office.

Sir, kung ano po natin mayroon din po tayong darating na Sputnik V this coming ano May. And then ang malaking volume pa rin na pupunta sa atin sir 'yong June. Ang ano natin hindi pa lang po natin alam 'yong ano 'yong pinaka --- pinaka parang 'yong exact date niya pero 'yong mga indicative date po nagpe-prepare na po tayo lalo na po 'yong may bago nanaman tayong darating na Moderna this coming June 2021.

So pagka po na ano napuno po ang ating ano ang ating storage, more or less mayroon tayong 21 million --- 21.1 million dosage na inventory. So ang mangyayari po ngayon, Mr. President, ang problem natin ngayon is 'yong logistical challenge. Mission essential po talaga po itong ano 'yong logistics. Management na po ito, Mr. President, at saka ang tinatawag nating talagang 'yong mayroon po tayong tinatawag systems solution ng management po natin, talagang challenge po natin. So...

[Next slide, please.]

So kung titingnan po natin talaga 'yong grand preparation to achieve 'yong herd immunity through the centers of gravity, ang ginawa po natin nagkaroon po tayo ng tinatawag na focus areas. Iyong strategy po natin, Mr. President, in-explain po natin sa mga tao na focus and expand. Kasi kung makikita po natin, itong focus area kung tawagin po natin NCR+8, ito po 'yong NCR plus 'yong provinces sa Region IV-A at saka sa Region III, at saka 'yong Metro Cebu, at saka Metro Davao, dito po nanggagaling 'yong ano 'yong talagang 'yong mga hotspots at iyon po ay kumakalat din po sa mga areas na nagpupunta sa mga center po na ito.

Ang nakita po namin 'yong lahat po ng mga experts, sinasabi po nila na once na maano ma-heal natin ito, ma-preserve natin 'yong centers of gravity natin, ma-preserve natin 'yong ano 'yong ating mga vulnerable na mga cities, mape-preserve din po natin 'yong economy po natin kasi ito pong ano po nito 'yong NCR+8, more that 60 percent po ng ating ano ng ating economy nandiyan po.

Sir, ang maganda balita po sa atin ngayon, tumawag po ako doon sa kay General Mel Feliciano, sinasabi ng mga business sector almost 95 percent recovered na po 'yong mga businesses doon sa Cebu. Ibig sabihin may ano --- may ano may pag-asa po tayo na pagka once na ano nakababa po tayo from GCQ to MGCQ at na-maintain po natin mababa ang ating ano makaka-recover din po ang ano --- makaka-recover po ang ating economy.

Iyon po ang ano latest report po sa amin na --- ni General Feliciano na almost ng mga businesses na tinanong nila, halos karamihan 90 percent nakaka-recover na po sila. So isa pang magandang ano po 'yon magandang balita po 'yon na pagka once na na-contain natin 'yong ano, madali po tayong maka-recover.

PRESIDENT DUTERTE: You know, if we can do the vaccines without letup and the supplies would as scheduled will arrive on time in the numbers that we require, puwede talaga, sir, and I see that the way how we do it ang dito sa NCR okay lang. May misgivings lang ako sa ibang --- hindi naman sa incompetence or inadequacy but you must remember that the resources in Manila are not the resources of the other provinces.

So gusto ko lang maano study that before we begin to sound the first step na ano na lahat 'yong sa chain of chain --- chain of the action would be sabi ko nga itong ma-preserve and the integrity hindi ma-compromise ng mishandling or whatever is required of the --- of the rules regarding the keeping of the vaccines.

SEC. GALVEZ: Sir, magaling po iyong ano, sir, natin 'yong logistic provider po natin. Actually 'yong inano po natin kinontrata po natin at saka magaling po sila Usec. Taiño, talagang 'yong --- nape-preserve po 'yong ating ano 'yong ating mga vaccine.

Ang medyo problema po natin may nangyari sa Cotabato province na talagang nawalan ng kuryente. Iyon ang inano namin binigyan namin po ng strict directive na dapat mayroon po talaga tayong tinatawag na vaccine safety and security officer. Iyon po ang tumitingin na every six hours, tinitingnan niya 'yong level of ano 'yong ano 'yong cold chain na hindi nabe-break po every ano po 'yan three times or four times a day, ini-inspect niya po 'yong vaccine kung talagang nandoon siya sa required na temperature na two to eight, -18, -20, at saka po 'yong -70. Ang...

PRESIDENT DUTERTE: That is why I said i-double check ng ---

SEC. GALVEZ: LGU po, sir.

PRESIDENT DUTERTE: --- DILG.

SEC. GALVEZ: Yes, sir. Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: DILG para sigurado ako.

SEC. GALVEZ: Opo. Opo, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Kampante ako na ---

SEC. GALVEZ: Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: ---mayroon isang tao na nagtingin na ---

SEC. GALVEZ: Opo.

PRESIDENT DUTERTE: --- everything has been complied with.

SEC. GALVEZ: Opo. Sige po gagawa po kami ng directive po, sir, na maga-ano po kami maggagawa po kami ng letter kay Secretary Año to have a directive na talagang to ensure the preservation of the ano the integrity of the vaccine and ensuring that the cold chain temperature requirement na tatlo pong complicated na requirement ay talaga pong ma-ensure na it will be fully stabilized po talaga.

PRESIDENT DUTERTE: And the DILG representative must also submit a separate report.

SEC. GALVEZ: Yes po, sir. Yes, sir, parang may counter ano po siya redundant. Ang tawag po diyan, sir, sa --- check and balance at saka redundancy of safety at saka 'yong ano po.

PRESIDENT DUTERTE: It's not bad if it is medicine, actually.

SEC. GALVEZ: Opo, sir. Opo, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Duplicity of --- it's not duplicity ---

SEC. GALVEZ: Opo.

PRESIDENT DUTERTE: --- but just ensuring that there are two to four eyes ---

SEC. GALVEZ: Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: --- looking at the ---

SEC. GALVEZ: Agree, sir.

PRESIDENT DUTERTE: --- rules being followed.

SEC. GALVEZ: Yes, sir. Gagawin po natin sir 'yong tinatawag nating backup from the backup to backup, 'yong redundancy po sir at saka checks and balance.

Sir, kung makikita po natin sir 'yong ano, ito 'yong key factors nung herd immunity. Ibang --- 'yong mga ibang tao hindi po sila naniniwala na makakaya natin pero ito po sini-simulate na po namin ito sa Metro Manila at nakikita namin mayroong mga more or less mga six to 10 na Metro Manila mayors kaya nila 'yong herd immunity by November and even September.

Sinimulate (simulate) na nila na sinabi nila pagka naka 5,000 o 8,000 sila na everyday, makukuha nila 'yong herd immunity by November pero kung i-increase nila ng ano --- ng 8,000 to 10,000, mas ano po mas makukuha nila 'yong herd immunity by September or even by ano by October.

So ganoon po maganda po 'yong ano maganda po 'yong simulation natin kasi actual po 'yong mga simulation eh. So unang-una po, 'yong target jabs per day. Kailangan po talaga magkaroon po tayo ng 500,000 jabs per day or tinatawag nating 3 million jabs per week. Sa NCR po, kinompute (compute) na po nila, kailangan po 120,000 per day at mamaya po pakikita po namin

sa ano --- present (present) po kay ano --- sa amin nila ES at saka ni SBG at saka ni Secretary Duque ng private sector 'yong magagaling na ano na supply chain manager ng Jollibee at saka ng McDonald's. So sila po 'yong mga supply chain na magagaling na managers nagsama-sama sa private sector at tinulungan po tayo. Ito po, sa kanila po ito galing.

So para magkaroon --- ma-sustain po 'yong tinatawag nating 500,000 jabs per day, kinompute (compute) po namin ang supply na kailangan po is 15 million per month. Doon po sa ano doon po sa Manila, kailangan po 3.3; sa Davao kinompute namin, and Davao kailangan ng 450 per month, 450,000. Ganoon din po ang Cebu, kailangan ng Cebu ng 350,000 a month na doses para makuha po 'yong herd immunity ng ano ng Davao, for example, 1.4 million ang kanyang population na target, ang nakita po namin 400,000. Kaya nga po 'yong Pfizer, 'yong 200,000 for May, binigay po namin kaagad sa Cebu at saka sa Davao para makakuha na po siya ng tinatawag natin na steady supply for the month.

And then 'yong vaccination sites ang inaano po natin is 5,000 vaccination site, 'yong 100 jabs per day. Ibig sabihin po nito na 'yong lahat po ng ano per ano per ano per site kailangan makakuha po siya ng 100. Mayroon po tayong mga vaccination site, Mr. President, nakukuha niya po 1,000. Doon po sa ano sa Makati Med nagpunta po kami, napakaliit lang na area, they can accommodate 1,000. Doon po sa SM Aura, 400. At mayroon din po doon sa ano 'yong tinatawag nila giga vaccination doon sa MOA, mayroon po silang --- kaya na po nila ng 2,000. Iyong gagawin po natin doon sa ano sa Nayong Pilipino, iyon po ang kaya po ng mga more or less 10,000 'yong drive-thru.

So ganoon po ang gagawin po natin at saka nag-scale up na po ang ating mga LGUs. Tinatawagan po namin, ang sabi nila, "Sir, kung bibigyan mo kami ng ganito, kaya naming 5,000 ngayon pero puwede namin i-scale up ng 10,000 pero kailangan bigyan mo ako ng steady supply ng ganitong karami." So ganoon po ang mga usapan po namin ng ano ng mga --- ng mga mayors at saka po ng mga ating LGUs through the DILG.

So ganoon po ang ginagawa po natin. Ang gagawin po natin ngayon, iyong buong NCR, magkakaroon po tayo ng tinatawag na grand ano, ang tinatawag nating grand summit at titignan po natin talaga kung makakaya natin iyong ano 'yong 120,000 a day. Sa ngayon po ang Metro Manila, nakakaya na po nila mga 60,[000] to 70,000 a day. So meaning pagka nag-scale up pa nang kaunti, kayang-kaya nila 'yong 120,[000].

And then iyong ano 'yong clinical staffing, ito po ang medyo talagang nahihirapan po ang mga LGU dahil 'yong karamihan po ng clinical staffing karamihan po mga hospital ano po workers din na nasa hospital din.

So gumawa po ng directive ang ating Secretary of Health na iyong mga midwife, iyong mga pharmacist, iyong mga paramedics, at saka 'yong mga tinatawag natin na medyo puwede pong ma-train na mag-vaccinate ay puwede rin pong ilagay po diyan kasama po ang Philippine National Red Cross at saka po 'yong mga estudyante na malapit na pong mag-board. So iyon po ang tinitingnan po natin.

Talagang ito po ang challenge po natin talaga kasi we need to ano to recruit more or less 25,000 to 50,000. So ang atin po ano --- ang atin pong isang challenge din po dito iyong sa registration. Talagang napakababa po ng registration natin.

Kaya po ang style ng ibang mga mayor ay talaga pong pinupuntahan po nila iyong mga areas. Ibig sabihin iyong vaccination site, tatlong klase po na vaccination site ang ginawa nila: isang mega, isa sa mga ospital, at saka po 'yong sa mobile or 'yong tinatawag nating nasa tinatawag nating nakaano, sir, naka-zoning. Meaning ang zoning, iyong mga barangay na magkakalapit, doon po siya sa gitna at hinahatak niya po iyong mga ano iyong mga qualified na mga ano natin.

Iyong iba naman po is house-to-house especially po iyong mga ating mga elderly na hindi na po puwedeng pumunta po sa ano dahil because of the restriction na hindi po sila makalabas. So may mga ano po tayo mobile ano po tayo katulad po kay Mayor Lino. Mayroon siyang binili na mga bus na iyong mismong bus sir nandoon sir puwede siyang maging vaccination area po sir 'yong bus. So kinonvert po 'yong bus na maging vaccination area.

[Next slide please.]

Sir, ito po 'yong simulation na ginawa po nila Sir Pepot Miñana. Kung makikita po natin, ito po lahat po ng ano ng mga cities, kinompute po nila iyong total populations na target. So kunyari, for example, iyong 70 percent, ito po 'yong kanilang target. And then iyong target output a day and then supply, iyong vaccination sites, and then iyong tinatawag nating number of staff at saka jabs required at saka po 'yong pre-registration.

So kumbaga sa ano po nandito po lahat. Mayroon silang number. For example, nakita po natin iyong Caloocan, kailangan niya po ng tinatawag natin na ano na target jabs per day is kailangan niya po is 13,000 --- 13,000 everyday para po niya makuha 'yong herd immunity. Iyong nakita rin po dito 'yong ano 'yong malaki po na ano natin, iyong Quezon City, kailangan niya po ng 24,000 na jabs per day para makuha niya 'yong almost 'yong 3 million or 2 to 3 million makuha niya po. Kasi ang ano po medyo ano rin po ang complication katulad po ng Quezon City by ano by day is 3 million siya --- ah by night, ano 3 million siya. Pero by day, 5 million po siya. Ganoon din po 'yong Makati na mababa po ang kanyang ano ang kanyang population pero pagka-araw sir nati-triple, quadruple, kasi doon po pumapasok ang mga tao doon sa kanyang ano sa mga opisina.

So iyon ang ano iyon ang nakikita po natin na mga complication na tinitingnan din po ng ating simulation. At nakita po sa simulation natin na kaya pong gawin, Mr. President. Hindi po imposible, kaya po natin. Mayroon tayong tinatawag na low target, mayroon din tayong high target. Pero dapat high target po tayo kasi pagka medyo bumagsak tayo, medyo nandoon pa rin tayo sa low.

[Next slide, please.]

Sir, ito po sir ang gusto naming i-suggest po sa inyo kasi marami pong mga business sector at saka po 'yong ano iyong nag-aano rin po sa COVAX na dapat buksan na po natin talaga iyong A4 at saka iyong A5 na kailangan 'yong bakuna unahin natin ang mahihirap. Kaya po ang ano po

natin iyong A5, ang COVAX sabi nila puwede na sila sa ano kasi ang COVAX talaga para 'yan sa mga vulnerable at saka para 'yan sa mga mahihirap para equitable access.

PRESIDENT DUTERTE: Correct.

SEC. GALVEZ: So ngayon ang ano po natin considering na parang gusto na nating mapabilis talaga iyong ano, kailangan kumbaga sa ano lalakihan natin ang embudo kasi kung maliit ang embudo natin, wala po tayong ano wala tayong gaanong makukuha. So ang gagawin natin lalakihan natin ang net para 'yong ano natin, 'yong tinatawag nating ano iyong ating target population lumaki, mas marami pong ano.

Kahit mayroong mga magre-reject at least marami po ang ano no'n. I believe ano po nila SBG nga iyong sa Senate, ganoon din po ang ano nila na mag-open up na tayo sa A4 at saka sa A5 para mawala na rin po 'yong agam-agam pagka po 'yong A5 nag-ano na po tayo, wala pong agam-agam na iyong AstraZeneca mag-e-expire kasi marami po tayong A5.

Kung titingnan po natin sa populasyon, Mr. President, iyong ano po natin iyong ating population po sa A5 ay nasa --- naka-ano po tayo ang ano po natin sa A5 is more or less naka-ano po tayo, 12 million, 12 million po 'yong target po natin 'yan.

So kung ano rin iyong A4, based doon sa NEDA ano po is 12,000,832, at iyong sa ano naman po iyong A5 ay 16 million. So kung makikita po natin ang ano po namin ang recommendation po ng mga business sector at saka po ng karamihan po ng mga Gabinete at saka sa Senate ay ibukas na po natin as soon as possible time na puwede na po tayong mag-start para po 'yong sa mga mahihirap para iyong mga ibang mga bakuna na galing sa COVAX ay mabigyan din po 'yong mga mahihirap.

PRESIDENT DUTERTE: As a matter of fact, your program must suit to the --- my request to you early on sa pag-umpisa nito na unahin ninyo 'yong mga mahihirap. Kung may --- if there is a difficulty in getting them out of their respective communities, kayo na ang papasok doon, enter the place, and do the vaccination there. Kasi with that, some maybe may mag-lecture about the advantages of getting the --- alam mo marami pa rin --- hindi lang mahirap.

Eh may kilala ako na babae na ano until now she is still studying. Sabi ko, "Do not study anymore. It has passed several boards and evaluation people there. Kunin mo na at magpabakuna na ta --- " Pero ito ang sabi ko pala bago ko makalimutan, 'di ba sinabi ko sa iyo there will be no discrimination at saka hindi kayo makapili kung ano ang bakuna. Pareho lahat 'yan.

Kung hindi kayo makasabi [Astra]Zeneca, akin Moderna, no. Kung anong maibigay 'yang araw na 'yan and si Secretary Galvez has the --- he's empowered to ibigay carton per carton without really getting a special attention to any batch na [Astra]Zeneca or Pfizer. Kung ano ang nasa harap ninyo, iyon na. Do not ask for a special kind of... Kasi bulto per bulto 'yan ibigay eh. O dito... Hindi namimili 'yan. Kinukuha na lang tapos binibigay. And I do not want people, lalo na 'yang... Well, ayaw kong... It leaves a bad taste in the mouth. Masangsang sa dila 'yan pero karamihan 'yong --- karamihan 'yong mayroon naghihintay ng mga US: Moderna, Pfizer.

Sabi ko hindi mangyari 'yan and you cannot have a --- kung ano ang nasa harap ninyo, ke mamilyonaryo ka o mahirap ka, iyon na iyong iyo. Wala ka ng ma... Hindi ka mamili. Ang mamili si Secretary Galvez. And Secretary Galvez will make the distribution with a blind eye sa brand.

Hindi siya magsabi kung nasaan iyong Pfizer diyan, diyan ibigay mo. Hindi 'yan ang --- hindi 'yan --- hindi talaga gagawain 'yan. And I told Secretary Galvez, kung sino diyan, kunin mo 'yan diyan. Sige, ibigay mo. Huwag mo nang silip-silipin kung ano 'yang Moderna o Pfizer or AstraZeneca because I won't allow it.

Kung mahirap ka man o mayaman, kung gusto mo, pumunta ka doon sa vaccination sites. If you are there in that community, go there and have yourselves vaccinated by any of the vaccines available. They are all potent. They are all effective. So wala --- there's no reason for you really to be choosy about it. The only reason is ayaw kong magkaroon ng --- magkaroon ng ano 'yong istorya na may pinapaboran kami na itong ito. Wala.

Taga --- maski saang subdivision ka na mayaman o 'yan diyan ka man sa... Ano itong lugar dito sa North Harbor? Pareho kayo lahat. Walang --- walang --- no --- walang --- hindi ako papayag na magpili-pili. Kung ano 'yong nasa harap mo, 'yon na. Pareho --- pareho lang 'yan lahat.

SEC. GALVEZ: Sir, we will comply po, sir. And then ang gagawin po talaga po natin, sir, pupuntahan natin sir 'yong mga population areas para at least doon natin maano sir --- maibigay 'yong para sa mga mahihirap, sir.

PRESIDENT DUTERTE: I leave it up to you to make the choice, actually.

SEC. GALVEZ: Yes. Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Do not give it to anybody.

SEC. GALVEZ: Yes, sir. Yes, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Sabihin mo lang 'yan 'yang nasa naka-deposito diyan sa storage na 'yan.

SEC. GALVEZ: Opo, sir.

PRESIDENT DUTERTE: The nearest.

SEC. GALVEZ: Opo, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Mas maganda nga the nearest storage where they are --- where the vaccines are being placed.

SEC. GALVEZ: Opo, sir.

PRESIDENT DUTERTE: Iyon na ang ipadala mo.

SEC. GALVEZ: Opo.

PRESIDENT DUTERTE: But they never... Do not allow anybody sa mga nagtatrabaho sa iyo na mag-reserve dito na ibigay doon kasi that --- that could be a discrimination and it is not good because simply it is a bad practice and we do not allow kung sino manlamang kasi wala naman talagang --- pare-pareho lang ‘yan lahat na walang lamangan na ano. Walang lamang diyan.

Kung sabihin mo mas lamang ka kung Pfizer ka galing Amerika o galing... Eh kami dito [Sinopharm] o China Sinovac lang; and sa awa ng Diyos, okay naman.

We are nearing --- maybe if the projections of [Secretary] Galvez will come true, if the vaccines will arrive on time and we can continue receiving it and distributing it, and putting it into the chain of command down the line to the barangay levels, we are safe, we are safe.

SEC. GALVEZ: Sir, ‘yong --- in order to ano, to... [Next slide po, sir.] Ito po sir ‘yong ano, ‘yong guidance niyo po... [Next slide, please.] Sir, ito po ‘yong guidance po natin na kasi pagka-A4 po sir, dalawang klase po ‘yong A4: government employees at saka po ‘yong ating economic frontliners.

So ginawa po, gumawa na kami ng memorandum sa ating mga government employees kasi kawawa rin po sir sila eh, lalo na po sa airport, ‘yong Bureau of Immigration, Customs. Iyong ating isang Usec na tinamaan na po sir sa ano, sa Customs.

So ang ano natin is talagang --- ang gagawin natin, sir, is isa-simultaneous po natin na babakunahan din po ‘yong mga A4. Ang gagawin po natin mayroon tayong tinatawag na LGU-based, mayroon tayong institutional-based vaccinator.

Sa institutional-based vaccination, nandiyan ang government frontliners, ‘yong private sector, economic frontliners, kasama na din po diyan ang mga pulis, ‘yong ating AFP, PNP at saka Bureau of Fire na karamihan natin, lalo na sa pulis sir, maraming namatay tayo sir na sa COVID.

PRESIDENT DUTERTE: Maraming tayo --- marami tayong pulis sa probinsiya namatay sa COVID.

SEC. GALVEZ: Opo, sir. So ang gagawin po, sir ---

PRESIDENT DUTERTE: Sa Davao marami.

SEC. GALVEZ: So ang gagawin po sir natin sir ay io-organize po natin ang lahat ng mga kampo at saka ‘yong mga tinatawag na bases ng mga pulis at saka po ng mga military na gagawin po nating bakunahan ng mga ano po, ng ating mga government frontliners.

And including po ‘yong mga major --- major camps dito sa Metro Manila, puwede rin po nilang tulungan ang Quezon City, puwede rin po nilang tulungan ang --- ang Parañaque dahil kasi po

'yong Army base, Navy base, 'yong PNP base at saka po 'yong AFP base maganda po 'yong kanilang mga grandstand at saka 'yong kanilang mga open field. Puwede nating gamitin po 'yon kasi ang laki po ng mga area ng ating mga kampo.

Iyong unang guidance niyo po sa amin na gamitin ang mga kampo na vaccination site, gagawin po natin 'yan pagka nagsimula na po tayo sa A4 kasi 12 million po 'yong ating ano, ating important ano 'to, ito 'yong mga malalakas po na tao. Ito po 'yong magda-drive ng ating economy at the same time, ito po 'yong mag --- mag-ano, magpo-protect ng institution, ng government institution kasi kung hindi po natin sila poprotektahan, hindi po mafu-full ang services po natin sa ating mga mamamayan. So equally important po natin po 'yon.

PRESIDENT DUTERTE: Did I not tell you the last time that ang mga sundalo unahin?

SEC. GALVEZ: Yes, sir. Ito na po 'yon po, sir, 'yan po sir.

PRESIDENT DUTERTE: Tapos na ba sila?

SEC. GALVEZ: Sir, ito po, sir, ang ano natin. Next ano, sir, next week or next month.

PRESIDENT DUTERTE: Sundalo pati pulis, lahat. Pati iyong --- kung madala nila 'yang pamilya nila, okay na, tatal nandiyan na 'yong mga bakuna. Ang sabi ko nga we must use them as fast as we can because they have a shelf life. May sariling expiry 'yan and the period is too short that if you dilly-dally, you run the risk of wasting the...

Kaya as --- as many as we can, kung maaari lang day and night para we will not have a stock of spoiled medication. Dito nga sabi ko unahin ko na 'yong --- pauna ko 'yong mga pulis pati military because sila 'yong asahan ko. I cannot --- you know, 'pag may --- they are very --- their role is very important. For any reason there's trouble, 'yang mga sundalo ko pati pulis tapos walang bakuna, eh mahirap 'yon.

They group together, so they must have the vaccine. So sabi mo ngayon na give them the priority. Pati 'yong pamilya nila okay na rin, hindi sila na... As long as there are the vaccines, we will give it to everybody. Okay.

SEC. GALVEZ: Sir, iyon lang po. Talagang ang gagawin po natin this coming June, talagang aarangkada po tayo. So ang ano po namin talaga magtulong-tulong po 'yong LGU, 'yong ano, 'yong government frontliners, 'yong mga agencies at saka mga private sector.

Dapat --- 'yong sinabi nga niyo po na ang magmo-monitor po sa kanila 'yong tinatawag na clinical monitoring ang DOH, at saka 'yong execution monitoring, 'yong LGU through DILG po --- through DILG po. Iyong po ang ano po natin. Maraming salamat po, Mr. President.

PRESIDENT DUTERTE: Yes. Thank you. Itong sinasabi ko na mga subdivisions. Kung may mga subdivisions na medyo nalagay sa upper, pahuli muna kayo. Tatal kung gusto ninyo makabili rin kayo. But then again, I said you have so many things in your hands to protect you.

Samantalang ito namang mga squatters ang bahay nila dikit-dikit, so the transmission is really as fast as the virus can travel. Dito naman sa subdivision may mga bahay. Hindi, hindi --- wala akong ano, you will get the vaccines in due time.

Ang sinasabi ko lang kasi dito 'yong mga mahihirap dikit-dikit 'yong bahay. At saka, they --- alam mo na, they tend to forget the protocols. Eh dito itong mga medyo well-off subdivisions, eh kaya naman ninyong mag-isolate ng wala 'yang --- you can close the house and then request just somebody, an outsider to buy the food and things like that.

Do you know --- you know why... Do you know the reason why I'm saying this? Because there is a resurgence of --- mayroon naman pumuputok ngayon sa maraming bansa itong variants. So there is no way 'yang vaccine 19 na binigay ngayon will work with the new mutant things. Kaya 'yan ang sinasabi ko. May reason ako diyan, hindi sabihin mo magalit --- may galit ako o ayaw kong --- purposely ipahuli ko kayo. It's not that. It's the way where you --- it's where you find yourself in life na you must consider also.

Tatala we're all human beings, all Filipinos. Give this a little elbowroom or a leeway for the poor to be protected first because they are at a loss actually of where to go. Maski na sabihin mo kung magkasakit, they do not have the money. And they have to, you know, maski na re --- they have to be real about it.

Alam mo na, medisina at anong re --- wala silang pambili. They are always at the mercy of their poverty. So it is the sacred duty of government to look after them first.

Iyan ang sinasabi ko. That is just --- hindi 'yan sabihin mo na elitista itong mga --- wala 'yan. Walang elitista sa akin, walang ano. Tingin ko sa inyo lahat ay you are my --- huwag na 'yang servant --- public servant, that's an overused thing.

Ako'y worker of government at tinitingnan ko lang talaga kung ano ang dapat para sa lahat.

And sabihin ko sa inyo hanggang diyan lang ako. I serve and I serve with equal duty to everybody. Walang --- walang pabor dito, walang pabor doon.

Now, tapos ka man, we would like now to jump to Secretary Año, sir.

DILG SECRETARY EDUARDO AÑO: Opo. Magandang gabi po, Mr. President; dear fellow public servants.

PRESIDENT DUTERTE: You have the slides? Can you show us?

SEC. AÑO: Yes, sir. I have a slide po. Magbibigay po ako ng quick updates. Unahin ko po muna sa Ayuda 2021.

Sa kabuuan po --- ['yong una pang naunang slide, please, before this slide.]

Sa kabuuan po na 22.9 billion na ipinamahagi natin ay naibigay na po ang 21.18 billion. Sa kabuuan po, 21,186,353 individual or beneficiaries po ang nakatanggap. Total po ay 92.45 percent ang ating accomplishment.

At sa loob po ng 100 LGUs, 44 LGUs na rin po ang nakatapos kasama ang city ng Manila, Caloocan, Pasay, City of Biñan, Cabuyao, San Pedro, at Sta. Rosa.

Ito po ang ating breakdown sa National Capital Region: sa Metro Manila po, 10,251,680 beneficiaries ang nakatanggap - 91.75 percent; sa Bulacan naman po ay 2,874,825 beneficiaries - 96.89 percent accomplishment; sa Cavite, 2,956,065 ang nakatanggap na, sa kabuuan ay 85.82 percent; sa Laguna po ay 2,633,653 - 96.89 percent accomplishment; at sa probinsiya naman ng Rizal, 2,470,130 beneficiaries or 94.54 percent.

Sa natitirang isang linggo ay sisiguraduhin po nating naipamigay ang lahat ng ayuda at matugunan ang lahat ng reklamo, complaint, at apela sa ating grievance and appeal committee, at ito po ay gagawin ng ating mga LGUs.

[Next slide, please.]

Sa kampanya naman po laban sa ilegal na droga, mula May 12 hanggang May 16, ito po ay binubuo lamang ng limang araw, nakapag-conduct po ang ating mga ahensiya, ang PNP at PDEA at iba pang mga ahensiya ng 737 operations.

Nakapaggawa po tayo ng pag-aresto sa 998 na katao; siyam ang namatay sa mga operasyon; at apat naman ang nag-surrender. Sa kabuuan ay nakakumpiska tayo ng limang kilong shabu at 375.9 kilos ng marijuana na tinataya sa halagang 79,156,304.62.

[Next slide.]

Dito naman po sa pagpapatupad ng ating community health protocols, ito po 'yong mga recorded violations. Nagkaroon po ng 32,867 violators sa hindi pagsusuot ng maskara; at 585 naman po sa pag-violation ng conduct ng mass gathering; at 10,705 sa pag-violate sa physical distancing.

Makikita po natin dito, 937 ang ating naaresto na nagresulta sa pag-inquest ng 240 at regular filing ng 697. Ang iba ay nawarningan (warning), ang iba ay ipinagmulta, at ang 2,308 naman ay nag-conduct o nagsagawa ng community service.

Tiningnan po namin 'yong talaan sa araw-araw, nakikita po naman namin na bumababa ang numero ng mga violators. Ang ibig pong sabihin ay pumapasok naman sa isipan ng mga kababayan natin ang pagsusuot ng mask, at ito ay magandang trend sapagkat mas makakatulong para maiwasan po 'yong ating tinatawag na transmission.

[Next slide, please.]

Ito po 'yong sinasabi po ninyo kanina, 'yong papaano po makatulong ang DILG at LGU, sa effort po nila Secretary Galvez.

As early po as January 18, nagpalabas na tayo ng DILG Memo Circular 2021-007 na inatasan po natin ‘yong mga LGU magsagawa ng vaccination plan para po sa paghahanda sa darating na maraming bakuna itong first, second, and third quarter, at tamang-tama naman po.

Dito sa vaccination plan sinisigurado natin ‘yong nga salient points na dapat mayroong communication at information plan para mahikayat ‘yong mga tao sa pagbabakuna at ‘wag nang mamili ng anumang brand.

At magkaroon din po ng masterlist based po sa priorities and guidelines na ibinigay ng DOH at WHO. Sa ngayon po ay mahigit na sampung milyon na ang nasa masterlist ng ating mga LGUs. Ibig sabihin po ito po ‘yong mga tao na nakahanda nang bakunahan anytime.

At kailangan din po ay naka-establish ‘yong sinasabi ni Secretary Galvez na mga vaccination centers sa kani-kanilang mga LGU at tingnan po nila ‘yong mga existing cold chain storage at kung ano pa ‘yong mga kailangang logistical requirements.

At kailangan din po ang masterlist ng mga tao na makakatulong sa pagbabakuna. Dito po isa-suggest din natin na puwede tayong humingi ng tulong sa PNP at AFP at Bureau of Fire. Kailangan po ay iti-training lang natin sila kung papaano ‘yong pagbakuna para pangdagdag po sa manpower dahil nakikita-kita po natin pagdating ng June talagang maraming bakuna na ang darating.

At kailangan din po ay naka-incorporate sa LGU Emergency Operation Centers ang pagmon-itor ng pagbabakuna. At sa lahat ng vaccination center dapat ay naiimplementa po natin ang minimum health protocols or standards. Hindi po dapat magkakaroon ng anumang violation ng mass gathering.

Sa ngayon po, as of 14 May 2021, 21,734 LGUs na po ang mayroong mga vaccination plans na ready for execution. Siyempre po ang ating concentration ay ang NCR at saka ‘yong anim na areas na binanggit ni Secretary Galvez.

So ito po ‘yong mga key points po natin. Una po, ang ayuda ay sisiguraduhin natin na mai-distribute 100 percent. Ngayong natitirang linggo na ito ay gagawin po natin ‘yan.

At patuloy po nating ipatutupad ang public health standard, at ang ating kapulisan naman ay tuloy pa rin sa kanilang gawain sa pagkurba ng criminalities at illegal drugs. At sisiguraduhin po naman ng ating LGUs na mailabas at magkaroon po ng massive rollout ng mga vaccine pagdating po ng mga bakuna na ito.

At ang panghuli po ay nagpapasalamat po ‘yong ating mga mayors at governors sapagkat sila po ngayon ay nabilang na sa first priority bilang A1.5. Bilang mga nangunguna sa lahat ng effort sa pag-distribute ng ayuda, sa COVID task forces at sa pag-roll out ng bakuna ay sila po talaga ang nangunguna.

Ito po naman ay galing din sa inyong mismong guidance po. Naalala ko po noon ang sinabi ninyo na pag-aralan niyo ang mga mayors, governors, na maisama sa priority. At ito na po at kasama na po sila sa ating priority.

At sabi nga po ng mga --- ating mga pinuno ng liga ng probinsiya, city at munisipalidad, mas lalo po sila ngayong magiging agresibo at inspirado sa pagpapatupad ng ating mga effort para sa pagbabakuna at paglaban sa COVID-19.

Iyan lamang po, mahal na Pangulo. Thank you po.

PRESIDENT DUTERTE: Thank you, Secretary Año. Iyan ang sinabi ko, nandiyan na pala eh. Hindi ko na kailangan sabihin, you come here prepared.

I was just shooting the breeze with you, we thought na hindi pa ano because the responsibility should be shared mostly by the people from DOH and DILG.

Kasi ang DILG kasi ang pinakamalapit sa mga barangay pati mga munisipyo, probinsiya. And it will be easy for them really to move around and get the cooperation of everybody. Eh kasali na diyan 'yong pulis pero sa ngayon hindi naman kailangan, except that the police will continue to enforce strictly the protocols.

Alam mo, ang pag-asa natin is really the obedience, parang boy scout. You want to end the danger of COVID-19 engulfing this country. Huwag kayong sumunod pero I will be 'yong in the coming days kasi walang siguro na tapos na 'to eh. It is not --- it does not follow that because you have the COVID-19 vaccine, it does not follow that you cannot be sick again because you can get reinfected pati ng mga bagong variants ngayon which makes our job doubly hard to do.

So if I am strict and kung may improvement man ngayon sa larangan ng ating mga siyudad, mayroong --- there's a sharp drop of cases, it's because they followed the protocols. Kasi 'pag hindi, 'di mapipilitan again ako na to impose lockdowns and everything at magi-strikto ang gobyerno.

Hindi ako. Ako, instrumento lang ako. Hindi ako sabihin mo, "eh kasi si Duterte..." No. It's not --- it's not me. It's what the government people gathering together giving the mandate and I just -- as a worker of government, will just implement what I get from the task force.

Kasi ito 'yong may mga tao doon na mas marunong kaysa sa akin kasi medical, lahat, nagsali-sali na, mga doctors and everything. So wala akong ano sabihin mo na...

'Pag sinabi nilang lockdown, it's not because I want to do it. Ayaw ko. Sabihin ko sa inyo kung under other circumstances sabihin ko ayaw ko. It would work hardships on the people. But these things are for your own good.

And if you --- hindi niyo sumusunod, and may resurgence naman tapos the new variants, eh mapipilitan talaga akong mag-impose ng lockdown maybe stricter this time because hindi natin alam kung anong variants 'yan. Pag-aralan muna 'yan then they will work on the bakuna, with

how long, we do not know. Including itong ating team sa Philippines, they are at it and so we just pray that no widespread contamination can occur so that it will not pull us down again sa in the matter of many sick Filipinos.

The next would be si Secretary Delfin Lorenzana.

DND SECRETARY DELFIN LORENZANA: Good evening, Mayor. Isa lang po ang aking iuulat ngayon, ‘yong ating sinusubaybayang mga OFWs.

Mayroon ng 545,745 ang nakauwi, Mayor. Ang hindi po natin naiulat dito ay ‘yong marami din po sa kanila ‘yong dumating noong una ang nakakabalik nang unti-unti sa kanilang trabaho. Umaalis na din sila papunta sa trabaho.

Iyon lang po, Mayor. Thank you.

PRESIDENT DUTERTE: You know, I said, silently hindi nila alam siguro na nagtatrabaho ka heaven and earth to make the return of the OFW, iyong nagtulong sa ating ekonomiya by their contribution sa pagpapadala nila dito, that to make their re-entry dito sa Philippines as comfortable as possible.

And magagastos tayo simply because this is the time that we can --- magbayad tayo sa kanila. We can repay them for their sweat working ang sharing their income with our government and ultimately with the people.

So iyan lang ang masabi ko diyan sa trabaho ni Secretary Lorenzana. Kami lahat dito hindi kami pumuporma. Kung maaari lang kani --- mag-a-alas- diyos na eh, sobra. Pero we are sacrificing time, effort, lahat, because we have to inform the people of what is going on para hindi niyo masa...

Kagaya ng... Mapapaiyak ako. Hindi, actually sa...

Sabi ng may la --- maraming nagsasabi, “kami lang ang namimigay, kayo wala.” Really? Nakita ninyo ‘yong statistics ni --- schedule na ibinigay ni Secretary Año? Nakita --- we are distributing billions, billions ‘yan.

Araw --- sa lahat na pero billions, namimigay kami ng ayuda sa mga mahihirap. Iyon lang talagang mahirap. So sabihin walang ginawa ang gobyerno, nako --- nauna pa kami noon, and we are giving money.

Iyon lang ang pinaka-most expeditious way of doing it --- expeditious way of doing it para madalian. So from Secretary Año, I’d like to ask the Cabinet Secretary if ano ang --- what’s --- what’s new? What’s the update?

CABINET SECRETARY KARLO ALEXEI NOGRALES: Thank you, Mr. President. Kasama dito sa laban natin against COVID-19 ‘yong laban against hunger ‘no, sa kagutuman.

Sa programa ng Task Force Zero Hunger, mayroon po tayong slides, kung puwedeng mai-share po. Ito po 'yong executive order na pinirmahan niyo po, Executive Order No. 101, pinirmahan noong January 10, 2020 para buuin 'yong Task Force Zero Hunger.

Bago pa man dumating 'yong COVID sa bansa, nakita na po natin na kailangan natin agapan at hanapan ng solusyon ang problema ng kagutuman.

At kasama rin po dito 'yong pag-coordinate ng whole-of-government approach against hunger at pag-monitor at evaluate ng progress ng ating --- ng inyong pamahalaan against hunger.

Pero ang pinaka-number one na target po natin ay gumawa ng National Food Policy. Ito 'yong pinaka-game plan natin paano natin --- paano natin maabot ang zero hunger by 2030 alinsunod sa ating sustainable development goal commitment sa United Nations sa zero hunger by 2030.

So ito pong National Food Policy, ito po 'yong pinaka-action plan at game plan po natin. Nagkaroon po tayo ng soft launching nito --- [next slide] --- last October 16, in celebration of World Food Day 'no, kasama natin si Secretary William Dar po diyan. At pagkatapos natin na-launch ito ay nagkaroon po ng response ang private sector, private companies, NGOs, civil society, private sector partners na sila rin po ay sasama dito sa atin kontra gutom.

At kami po ay nagpapasalamat sa lahat ng mga non-government 'no, stakeholders natin. Kabahagi po 'yan 'yong consultation natin sa lahat ng mga stakeholders para maisapinal na po natin ang ating National Food Policy.

Kaya noong January 11 of this year po --- [next slide] --- nagkaroon na din po tayo ng launching nitong final document ng ating National Food Policy.

Siguro banggitin ko lang, Mr. President, 'yong ano pa 'yong mga nagawa na natin in a span of one year.

[Next slide.]

Ang isa sa banner program po ng Task Force Zero Hunger po ninyo ay 'yong Enhanced Partnership Against Hunger and Poverty. Ibig lang po sabihin nito, Mr. President, tinutulungan natin 'yong ating mga magsasaka na mabili 'yong kanilang ani. So gobyerno na po, gumawa po tayo ng paraan ang gobyerno ang bibili ng kanilang ani para matulungan natin sila at masuportahan natin ang ating mga feeding programs.

So sa pamamagitan po nito, naka-assist po tayo ng mga Agrarian Reform beneficiaries natin ng -- with the help of DAR --- na maibili po natin ang kanilang mga produkto. So much so na nakapagbigay tayo ng negosyo sa mga maliliit na mga magsasaka, mga Agrarian Reform beneficiaries natin to the tune of 148, 863,818 pesos ang naibili natin sa kanila. So malaking tulong ito para sa kanilang kabuhayan.

Ganoon din po sa Department of Agriculture, natulungan din po 'yong farmer suppliers nila pag-link up sa mga private and institutional buyers. So 72, 308,759 pesos worth of sales; and then the

sa Kadiwa ni Ani at Kita ng Department of Agriculture, 6.89 billion worth of sales naman po; sa pag-connect natin ng mga farmer suppliers, 18,034 farmer suppliers and cooperatives sa 1.773 million households.

Sa DSWD naman po, to support their Supplementary Feeding Program, bumibili rin po sila ng mga produkto sa mga sustainable livelihood program beneficiaries to the tune of 1 million --- 1.5 million pesos.

At 'yong Land Bank of the Philippines, to support this program po, ay nag-e-extend ng 2 billion pesos worth of loans para sa mga farmers na kabahagi po dito sa EPAHP na program na ito, Mr. President.

Ilang slides na lang po. Ito 'yong nabanggit ko na the last report ko po sa inyo, Mr. President, 'yong pinakabagong feeding program natin na ang ating target po dito 'yong mga pregnant women in the priority areas.

So nabanggit ko nga po, Mr. President, na ang priority areas natin would be for Phase 1 is Camarines Sur, Negros Occidental and Negros Oriental, Cebu City, Siquijor, Zamboanga del Norte, Zamboanga del Sur, Bukidnon, at NCR. So ang target po natin dito 'yong mga nutritionally at risk pregnant women. Ang magi-implement po nito is ang National Nutrition Council.

[Next slide.]

And then also part of Phase 1 is Cagayan, Isabela, Rizal, Albay, and Catanduanes. Again, for pregnant women naman ito in emergency areas.

[Next slide.]

Then on Phase 2, Mr. President, dito naman po tayo sa mga batang mga musmos under two years old na mga nutritionally at risk din, mga stunted and wasted children. Ang areas to be covered natin dito is Pangasinan, Apayao, Sorsogon, Bukidnon, North Cotabato, South Cotabato, Cotabato City, Marinduque, Occidental Mindoro, at Sultan Kudarat.

Then the next phase --- [next slide] --- would be Phase 3, mga kabataan na naman po ito. So mas malawak na areas naman po ating iko-cover po diyan.

[Next slide.]

And then Phase 4, a bigger budget naman po and again, priority areas naman po to be identified.

[Next slide.]

And this slide just basically shows, Mr. President, na patuloy pa rin 'yong ating Supplementary Feeding Program ng DSWD at 'yong DepEd School-Based Feeding Program natin. Kahit walang face-to-face classes ay ipinagpatuloy pa rin po natin ang ating feeding programs for

school children who are wasted pati mga undernourished na mga day care center children po natin.

[Next slide.]

At i-report ko lang po 'yong achievement or 'yong accomplishment ng DOST-FNRI, naibalik na po natin 'yong nutribun. Iyong nutribun noong dekada '70 naibalik na po natin ngayon, especially during this pandemic napakaimportante, enhanced nutribun naman po.

So we've had this squash variant kung tawagin. Ito 'yong original na e-nutribun or enhanced nutribun natin. At ang pinakabagong produkto natin ng nutribun 'yong carrot naman po, carrot variant.

And DOST-FNRI is also coming up with a new variety or variant, sweet potato naman po or kamote or sweet potato ang gagamitin naman po for the next variant. And we have 79 licensed technology adoptors who are helping us produce itong enhanced nutribun.

[Next slide.]

And huli na lang po, Mr. President. Again, this is something we're working with the World Bank. Ang proposal po natin, this is the Philippine Multi-sectoral Nutrition Project. Ang pinaka-target natin dito, Mr. President, 'yong 235 municipalities comprised of 5,936 barangays kung saan napakataas po ang bilang ng mga stunted and wasted children at mataas 'yong bilang ng mga nutritionally at risk pregnant women.

So sa pamamagitan ng programang ito, mabibigyan natin sila ng feeding program, micronutrient supplementation, at livelihood po para sa mga communities --- mga impoverished communities 'yan. These are the top 235 municipalities na mataas ang bilang ng malnutrition.

Iyan lang po ang para sa report ko po sa inyo, Mr. President, sa larangan ng ating mga ginagawa ng inyong pamahalaan kontra gutom.

PRESIDENT DUTERTE: Thank you, Secretary Bendigo.

Gusto ko lang i-announce that 'yong sa... This is with --- this is reference with the African swine. Iyong culling ng mga --- a culling is 'yong pinapatay mo 'yong ano para hindi mag-spread, it's called culling. Ano, hindi ko alam kung anong Tagalog niyan. Pinapatay para hindi nga mag-spread.

Napirmahan ko 'yon. I remember signing everything and I hope that the money would be distributed to you as a payment for those that you have lost, 'yong mga ano. Malalaki talaga ang pagkulang ko sa Tagalog sa totoo lang so pasensya na kayo. Iyong...

Now, let's hear a legal mind giving us some form of a lecture on the finer points of law and as a parang tatay. He is a good material sa gobyerno talaga. Malaking tulong itong mga --- hindi theory --- 'yong sinasabi niya kung ano ang dapat gawin, kung anong iwasan.

So I give to you, Secretary Panelo.

[USEC. ROBERT BORJE: Secretary Panelo, you're on mute.]

CHIEF PRESIDENTIAL LEGAL COUNSEL SALVADOR PANELO: Iyan okay na? Can you hear me?

[USEC. BORJE: Yes, we can hear you now, sir. Thank you.]

PRESIDENT DUTERTE: Go ahead, Sal.

SEC. PANELO: As I was saying, Mr. President, 'yon pong mga pahayag ng dating Senador Ponce Enrile ay batay sa praktikal na mga kadahilanan kung bakit ang inyo pong patakarang panlabas or foreign policy ay naaayon sa interes ng ating bansa.

Unang-una, 'yon pong pinag-aawayang teritoryo eh talagang hindi magkakasunduan 'yan sapagkat sa isang panig, ang Tsina ay talagang inaangkin nang kanila. Ang kanilang batayan ay sila ang nakatuklas niyan noong mga kaninuninuan pa nila. Tayo naman po, ang ating batayan naman ay 'yong sa UNCLOS o ang batas na gumuguhit sa relasyon ng mga bansa kaugnay sa mga ari-arian at sa dagat na napapaloob dito.

Sir, kumbaga kung hindi kayo magkakasundo at ang solusyon lamang ay kung papakingan natin ang mga kritiko, eh masyado tayong maging agresibo at ito ay hahantong sa mainit hanggang sa ito'y maging madugong labanan.

Eh ito po'y labag sa interes ng pambansang sambayanang Pilipino. Sapagkat kung ito po ay pumutok sa isang digmaan, eh alam naman po natin na ito'y hindi lang sa ordinaryong conventional warfare na tinatawag sapagkat ito ay hahantong doon sa tinatawag na digmaang nukleyar kung saan, gaya nga ng tamang inyong pag-aanalisa, eh tayong lahat ay mabubura dito sa planeta.

Doon po sa katanungan, ito ay kaugnay po doon sa bakit kaya ang Amerikano ay nag-broker? Sino ang nagyaya sa kanila? Sinong nag-alok? Sinong nakiusap o sila ba'y nagboluntaryo?

Sa tingin ko po, regardless of kung sino po ang nag-initiate, sa aking pananaw, ito pong mga Amerikano talagang --- dahil nagkaroon po ng standoff 'di po ba? Ibig sabihin puwedeng magkabanatan. Hindi po sila papayag na magkaroon ng ganoon sapagkat hindi dahil sa --- siguro hindi dahil sa ayaw nila tayong tulungan o kaya naman hindi dahil sa takot sila Tsina. Sa tingin ko po, takot sila na ito'y magmitya ng isang nuclear war.

Kaya mula't sapul palagi kong sinasabi sa "Counterpoint" sa programa, eh parang naggigirian lamang 'yan. At talagang wala isa man sa kanila na susuong diyan sapagkat ang lahat ng mga partisipante diyan eh siya ang matatalo, walang panalo diyan.

Now, doon po sa inyong pamamaraan ng paghawak ng foreign policy, pinipilit po nila na kayo'y maging agresibo. Kagaya na nga ng sinabi niyo hindi pupuwede. At tama po 'yong ginawa

ninyo, Pangulong Duterte, na sapagkat hindi kayo magkakasundo --- at talaga namang hindi magkakasundo dahil talagang hindi papayag eh. Para sa kanila, sa kanila 'yan; sa atin naman, atin 'yan.

Kaya nga 'di ba dumating na nga 'yong kapirasong papel na ginagamit ng mga kalaban. Eh as far as they are concerned, 'yan kapirasong papel lang 'yan sa amin, sa Tsina 'yon, na talagang hindi sila papayag. Eh ngayon, dahil nga hindi kayo magkakasundo sa panig ng West Philippine Sea, South China Sea or whatever you call that area, eh natural lamang po na hahanap kayo ng mga ibang panig na puwede kayong magkasundo.

Kaya nga matagal ko na pong sinasabi na isang matalinong Presidente ang nakaupo diyan sapagkat sa halip na ipagpilitan ang isang panalo na hindi naman maipapatupad ng bansang ito dahil sa kakulangan ng armas, at hindi rin maipapatupad ng United Nations dahil wala naman 'tong sariling pribadong army, eh kinakailangan hahanapan ng ibang panig na maaaring magkakasundo. At ito na nga ang ginawa ninyo, magkakasundo kayo sa pagbabahagi ng mga intelligence reports kaugnay sa mga drugs, ilegal na droga; pagdating sa intelihensiya laban sa mga pirata, laban sa mga terorista, magkakasundo kayo doon, magsi-share kayo doon. Sa panig naman po ng kalakalan, eh definitely magkakasundo kayo doon sapagkat kailangan nila ang produkto natin at kailangan din naman natin ang produkto nila, so mayroong trade relations. Magkakasundo rin po kayo pagdating naman sa palitan ng cultural. Iyong mga estudyante natin puwedeng pumunta roon; ang mga estudyante naman nila puwede rin dito, palitan.

Ganoon din po sa teknolohiya. Alam naman po natin na ang Tsina ngayon, kahalintulad ng Hapon at ng iba pang Estados Unidos, eh talagang mataas ang teknolohiya nila kaya puwede ho tayo na humingi sa kanila ng mga teknolohiya nila, i-train 'yong mga tao natin sa parte ng construction or whatever aspect pa, at tayo'y makikinabang.

Mara --- sa madaling sabi ho eh maraming puwede tayong pagkasunduan at isa lang naman ang hindi pinagkakasunduan. Kaya tama po 'yong paraan na mag-usap tayo. Pero habang nag-uusap tayo diyan, eh dito naman tayo sa mga ilan. O halimbawa, isa pa --- hindi ko nabanggit --- marami silang pera. Eh baka naman puwede tayong pautangin, hindi po ba? O kaya magagamit din natin.

Kaya 'yong sinasabi ni Juan Ponce Enrile na tama ang inyong pamamaraan, eh talaga naman pong batay 'yon sa pambansang interes at sa mga praktikal na kadahilanan.

Tama rin po 'yong payo niya na huwag mo nang pansinin 'yang mga kritikong 'yan sapagkat bilang Presidente ng bansa, ikaw ay accountable lamang sa sambayanang Pilipino sapagkat ang Saligang Batas ay nagbibigay po sa inyo ng kapangyarihan na kayo ang magbigay ng patakarang panlabas or foreign policy, walang iba. Hindi 'yong mga kritiko at hindi ng kung sino pang Poncio Pilato kaya hayaan niyo na lang sila.

Pangalawa --- o ito naman ang masasabi ko diyan --- pangalawa, alam niyo ho, Pangulong Duterte, kahit na anong sabihin niyo eh binabaluktot po nila eh. Binabaluktot nila. O gaya halimbawa, ito pong si dating Justice Carpio, aba'y nag-petition siya at sabi niya, "kailangan si

Presidente Duterte iurong ‘yong mga sinabi niya sapagkat ito’y labag sa interes.” Pero noong tiningnan ko ho ‘yong mga pinapaurong niya sa inyo, aba’y walang batayan.

Sabi niya, “kailangan sabihin niya na ‘yong sinabi niyong isang kapisang papel iurong niyo daw ‘yon.” Eh hindi niya ho naiintindihan eh, talagang binaluktot niya nga eh. Sapagkat ang sinasabi niyo, ‘yan ay isang kapisang papel ‘yang pagpapanalo sa kanila sapagkat hindi nga sila papayag dahil sinasa --- paulit-ulit ko ho sinasabi sa kanila, as far as they are concerned, might is right. Sila ang makapangyarihan, mayroon silang kakayahan, kaya sila ang puwedeng magpatupad ng anong gusto nila. Iyong maliit na bansa, ah wala.

Kaya sabi niya sa iyo ang papel, akin ang teritoryo. Binaliktad ho nila ‘yon, binaluktot nila, pinalalabas nila na kayo, ‘yon ang posisyon niyo. Hindi nga ‘yon ang posisyon niyo.

O pangalawa, eh hindi ba palagi nilang sinasabi na, “O ayan si Presidente, kaibigan niya raw ang Tsina, malaki ang utang na loob, pinagpapalit na naman ang teritoryo.” O eh ‘di ho ba binabaluktot na naman nila ‘yon? Sapagkat humihinto na lang po sila doon sa sinasabi niyo. Kinakalimutan nila na mayroon kayong mga sinunod na sinabi.

At sabi niyo, “There are things in life that cannot be compromised.” Eh klarong-klaro naman po ‘yon eh na may mga bagay-bagay na puwede nating pagkasunduan. Pero ang isang bagay na hindi pupuwede ay ‘yan ang kasarinlan, ‘yan ang sovereignty tinatawag. Talagang hindi niyo iurong ‘yan.

Pangalawa, o hindi po ba ‘yong jet ski pinagpipilitan nila na ito ay --- bakit daw kayo nagbiro? So ang ginawa dapat daw hindi kayo nagbiro noong kayo’y kandidato because it will bind the Philippines. Sabi ko nga po sa programang “Counterpoint,” eh excuse me, papaano niya iba-bind eh kandidato pa lang siya noon eh? Papaano iba-bind ‘di pa naman siya presidente?

And even assuming that it will bind ‘pag ang kalakaran ay naririyang at ang isang posisyon ay dapat mong ilatag batay doon sa kalakaran na ‘yon, eh okay ‘yon. Pero kung mabago ang kalakaran, eh kailangan baguhin mo ang posisyon dahil kung hindi, eh mukha ka namang sira doon kung mananatili ang iyong posisyon sa harap nang pagbabago ng mga kalakaran.

O puntahan po natin, sabin nila, “Eh joke pala. Eh bakit niya sinabi ‘yon?” Eh ang problema ho sa kanila... Kayo, Pangulong Duterte, matagal ko na po kayong kilala, nakikita ko na ‘yong istilo niyo. Nagbibigay kayo ng mga biro pero may mensahe kayo eh.

O bakit? Unang-una, bakit biro, bakit joke? Gaya nga nang sinabi niyo, susmaryosep naman, alam naman natin na ubod ng layo ng Scarborough Shoal, 150 nautical miles. Eh hindi ka pa nakakarating sa kalagitnaan, mawawalan ka na ng gasolina. Pagkatapos, sabi nga sa inyo ng Navy, ‘yong alon ay kasing laki ng barko. Eh Diyos ko eh ‘di wala na. Pangatlo, hindi pala kayo marunong lumangoy.

So bakit niyo sinabi ‘yon? Bakit? Eh kasi nga ‘yon po ang tinatawag na dramatikong pagpapahayag. Iyon ang tinatawag sa Ingles na hyperbole. Anong ibig sabihin? Pinapakita niyo

na kahit na imposible gagawin ninyo upang ipagtanggol ninyo ang kasarinlan ng bansang ito. Iyon ang ibig sabihin no'n pero binabago nila eh.

O kaya tama 'yong sinasabi ni Senador Enrile, huwag mo na lang pansinin 'yan, Pangulo, sapagkat ikaw naman ay accountable naman sa taumbayan. Hindi lamang 'yan, hindi lamang sa kayo ay accountable kung hindi lahat ng pahayag po ninyo binabaluktot nila.

O tingnan niyo, hindi ba nagsalita kayo ng Biyernes? Inulit niyo na nagbabala pa kayo, "O 'yang dalawang barkong 'yan na nandiyan, hindi ko iurong 'yan kahit na isang pulgada." O anong sabi na naman ng mga kritiko? "O tingnan mo 'yan, eh palibhasa kasi na-correct siya, napulaan siya, may bago na naman siyang sinasabi."

Eh ano bang bago doon? Eh dati na niya nga... Iyan nga po ang posisyon niyo. Kumbaga cuentas claras inulit niyo lang dahil ito ngang mga ito binabaluktot ang mga sinasabi niyo.

Kaya nga para sa akin po, tama po 'yong mungkahi, huwag niyo nang patulan, hayaan niyo na nga. Eh sa totoo lang sa akin po ngang programa, hindi ko na nga ho nginangalanan 'yang mga iyan eh kasi napapansin ko parang gusto lang nila na magpahayag, hindi lang para maging politically relevant kung hindi para makita nila 'yong mga pangalan nila sa dyaryo, mabanggit sa mga balita. Bakit 'ka niyo? Eh kasi election na, tatakbo, kailangan ng awareness, kailangan mapag-usapan ka ke tama o mali basta mapag-usapan nandiyan ang pangalan mo, okay sa kanila. Kaya tama po 'yan tayo'y --- hayaan ninyo na sila. Basta gawin niyo na lang ang inyong tungkulin sa ating bayan.

Isa lang naman ho ang tungkulin ninyo, hindi ba paulit-ulit niyo, isa lamang ang batayan ng aking pamamahala --- iyon ang palagi kong naririning sa inyo --- at 'yan ay ang paglingkuran, to serve at bigyan ng proteksyon, to protect the Filipino people. That is the only constitutional basis by which you are governing this country, Mr. President. Iyon lamang po.

Salamat po.

PRESIDENT DUTERTE: Salamat, Sal. The last would be really for the Presidential Spokesman, Secretary Roque?

PRESIDENTIAL SPOKESPERSON HARRY ROQUE: Well, maraming salamat.

PRESIDENT DUTERTE: Baka may ---

SEC. ROQUE: Opo.

PRESIDENT DUTERTE: --- ano kayong ---

SEC. ROQUE: Oo.

PRESIDENT DUTERTE: --- I don't know maybe you have a --- a word for the other camps, et cetera.

SEC. ROQUE: Yes, po. Well, maraming salamat, Mayor, at magandang gabi po kay ES, kay Senator Bong Go at lahat po ng ating mga kasama sa Gabinete.

Well, unang-una po sa COVID-related matters muna po 'no. Iyong mga pag-aaral po nagpapakita na mayroon pong tinatawag na vaccine hesitancy na 30 percent lang daw po ang gustong magpabakuna. So ito po ay isang matinding paghamon sa ating communication effort at nagpa-plano po kami muli ng another infomercial. At alam niyo po 'yong unang infomercial natin na "Mask, Hugas, Iwas", eh sa pag-aaral po ng PSRC, lumalabas po na 'yon ang pinakanaaalala ng tao bagama't wala po tayong ginastos sa airing no'n. Libre po 'yon at 'yong ating paggawa ng commercial ay tinulungan din po tayo ng pribadong sector. Pero mayroon pa po tayong pondo na dinaan natin para doon sa unang commercial na 'yon. Sisiguraduhin na po natin ngayon magagamit natin for vaccine at gagawa nga po tayo ng bagong infomercial. Siguro po kaya naging number one 'yong "Mask, Hugas, Iwas" because kasama kayo doon sa infomercial at siguro po sigurado na sasama po muli kayo doon sa infomercial.

Now pagdating naman po doon sa usapin pa rin ng vaccine hesitation, ito po ay suhestiyon lang naman po 'no kasi nag-report po si Vaccine Czar Secretary Galvez, si Secretary Año, eh iniisip ko po dahil binigyan po natin ng prayoridad 'yong mga mahihirap, eh mayroon po tayong programa na 4Ps na conditional cash transfer na binibigyan po natin sila ng --- for all intents and purposes ayuda kapalit ng ilang responsibilidad na pag-aralin ang kanilang mga anak. Siguro po puwede nating pag-aralan kung isama na rin natin doon sa kundisyon para sa 4Ps ay 'yong pagbabakuna 'no dahil sa --- ang dami pong mga nakikinabang diyan sa programang 'yan at kapag naisama po natin sa kondisyon na 'yan eh marami pong mababakunahan lalong-lalo na sa hanay ng mga mahihirap.

At pangalawa po, kung mayroon tayong future ayuda dahil hindi po natin alam kung magkakaroon rin nga tayo ng Bayanihan 3, eh siguro 'yong mga makakatanggap din ng ayuda ikakabit na natin doon sa pagbabakuna 'no na masigurado po na mas marami sa ating mga kababayan. Ito naman po ay boluntaryo pa rin. Hindi natin sila pipi --- pinipilit kumbaga magiging kondisyon kung gusto nilang makatanggap po ng ayuda.

At pagdating naman po sa West Philippine Sea, malinaw po naging instructions ninyo at napakaganda naman po nang binigay na advice ni dating Senate President JPE. Iisang tao lang po rito ang tunay na arkitekto ng ating foreign policy at 'yan po ay ang Presidente. At na-explain din pong mabuti ni JPE na kung bakit tama ang inyong mga polisiya at ako nga po nagagalak ako nang sinabi niyo na mula ngayon hindi na tayo sasagot sa mga kritiko kasi nakakapagod po parang sirang plaka, paulit-ulit lang po, wala naman pong bago 'no.

So nagagalak po ako doon sa ating desisyon na hahayaan na natin ang mga kritiko, hahayaan natin ang kasaysayan na maghusga kung tama o mali ang naging ating polisiya matapos din po nating in-explain na rin sa taumbayan kung bakit ang polisiya naman po ay dahil na kung bakit patuloy po ang kapayapaan dito sa ating bayan at kung bakit 'yong ating relasyon sa Tsina ay nagbunga rin sa maraming mga prutas kumbaga 'no sa larangan ng diplomasya. Bagama't naninindigan po tayo na hindang-hindi niyo ipamimigay ang ating teritoryo at paninindigan niyo ang ating soberanya, hindi gaya ng nangyari ng ibang administrasyon.

So iyon lang po, Mr. President, I understand po na mayroon po tayong isang final statement na babasahin ko po bukas po sa press briefing and I will comply po with your instructions. Hayaan na 'yang mga kritiko na sa katotohanan naman po ay ginagamit lang ang West Philippine Sea para po mapansin sa politika dahil tatakbo. Ang aking pakiusap po, lahat po ng administrasyon will come and go but the West Philippine Sea dilemma will subsist. Kaya nga po hindi dapat ginagawang political issue 'yan dahil kapag pinupulitika po natin baka nga po maapektuhan ang ating pangnasyonal na interes.

Maraming salamat po, Mr. President.

PRESIDENT DUTERTE: Thank you, Secretary Roque. Ito lang ang masasabi ko, magtatapos na tayo.

Iyong 30 percent na Pilipino, maniwala kayo sa gobyerno. Maniwala kayo sa mga tao nilagay ninyo diyan sa opisina nila kagaya ko, nilagay ninyo ako sa opisina, tapos 'yong iba through me, itong mga --- it's the people's choice itong mga Cabinet kasi ako 'yong pumili kasi kayo 'yong sinabing, "O sige, ikaw 'yong pamu --- mamili ---- mamili kasi ikaw 'yong hinalal namin na Presidente."

Maniwala kayo, Diyos ko po, kasi kung hindi maka --- hindi kayo makatulong. You will just lengthen the herd immunity kasi kung 'yang 30 percent na 'yan kung magpasyal-pasyal na naman kung saan-saan, it is not a far-fetched theory that you will infect, although in lesser number, but still you do not solve the problems of the country. Iyang ano problema ninyo sa takot ninyo problema namin iyan.

Ang sinasabi namin 'yan 'yong problema ninyo sa takot walang base. Walang namatay sa bakuna umabot na ng ilang-ilang libo, walang namatay na heart attack, kung mayroon man dahil may sakit na talaga at nagkatugma lang ang panahon. Sabi ko nga dito sa buhay kung saan ka lang abutin ng suwerte mo. Eh baka nandiyan naka --- coincidentally while you were having your jab or the vaccine.

So kindly obey your government because hindi sabihin na kampante na kami sa ano... Well, in matters of your independence, saludo kami, we cannot force you. But then, sana kung ayaw ninyong magpabakuna huwag na kayong lumabas ng bahay para hindi kayo manghawa ng ibang tao kasi mahahawa talaga kayo. Doon 'yang 30 percent na 'yan maghawaan 'yan. And sabi ng ano mga doktor itong COVID-19 'pag dumaan ka, you can get re-infected, puwede kang magkasakit ulit or you are in danger of getting that new variants na walang proteksyon.

Sabagay, suwerte-suwerte man ang buhay kung abutin kayo. But ito ang masasabi ko, ulitin ko, hindi maganda pakinggan eh, so dalhin kayo sa ospital, 'pag hirap na kayo huminga, dadalhin talaga kayo sa ospital. Pagdating sa ospital 'pag namatay kayo hindi man kayo makalapit, walang makalapit doon sa mga pasyente. Eh kung mayroon man 'yong mga doktor naka-cover pa, nakabalot ng mga bagay-bagay to avoid being infected para hindi sila mahawa sa mga pasyente.

Ngayon, kung ito ang ayaw ninyo tapos dalhin kayo sa ospital at namatay kayo, direktso kayo sa morgue. Hindi kayo pinapa --- walang pinapapasok diyan sa morgue 'pag may namatay na COVID.

At 'yong may morge diyan may separate morge 'yan para sa COVID lang at direktso 'yan sa San Lazaro o kung saan man sa crematory susunugin 'yan. Hindi mo lang mahalikan o hindi mo lang mayakap kasi bawal na. Diyan papasok ang kalupit ng gobyerno. Diyan mo ma-realize na masakit ang ginawa ng gobyerno sa amin, ganito namatay kay hindi naman sila makalapit, hindi sila makasabi goodbye, hindi sila mag --- hindi nga nila mahawakan kasi direktso na 'yan sa morge tapos sa crematorium.

Ang tatanggapin ninyo is the ashes, 'yong abo. Gusto niyong mangyari 'yan? Okay, walang problema. Iyong apoy sa crematorium hindi man masyado gaano kasakit, apoy lang 'yan kagaya ng ordinaryong apoy, 'yong sunog. Pero talagang ang inyong taong nakikita noon, nanay, tatay, lolo, lola, o anak, 'yon na lang ang ma-remember mo. You cannot --- wala --- walang lamay diyan, wala lahat, bawal. Kaya pag 'yan ang gusto ninyo, okay ako. At least sabi ko, pinili mo 'yan. Your choice, your life.

So iyan lang po at maraming salamat sa lahat. [applause]

--- END ---